

Ojämlighet i hälsa också hos nordiska barn

Svensk frontlinjeforskning

Halldorsson M, Kunst AE, Köhler L, Mackenbach JP. Socio-economic inequalities in the health of children and adolescents: A comparative study of the five Nordic countries.

Eur J Public Health 2000; 10: 281-8

II Nordiska barns hälsa och välfärd har kartlagts i omfattande studier från Nordiska hälsovårdshögskolan sedan början av 1980-talet. Resultaten har överlag visat på god levnadsstandard, bra

omhändertagande och hög livskvalitet. Nyligen har en ny sådan nordisk studie av barns hälsa och välfärd genomförts. Genom en postenkät till ett representativt urval av 3 000 2–17-åriga barn och deras familjer i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige har hälsa och välbefinnande analyserats.

Denna delstudie har fokuserat på ohälsans socioekonomiska fördelning. Som hälsoindikatorer användes barnens psykosomatiska besvär, långtidsjukdom och tillväxt. Socioekonomiska variabler var föräldrarnas yrke och utbildning samt familjens disponibla inkomst.

Föräldrar med låg socioekonomisk

status rapporterade i alla länderna sämre hälsa för sina barn, i hela åldersintervallet från 2 till 17 år och beträffande alla hälsovariablerna. Skillnaderna mellan länderna var små och varierade med hälsoindikatorerna. Den socioekonomiska gradienten var ännu mer uttalad för föräldrarnas egna hälsoproblem.

Återigen bekräftas alltså att det även i rika länder med starka välfärdsambitioner finns ett tydligt samband mellan livsvillkor och hälsa hos barn och ungdom.

Lennart Köhler

Lennart@nhv.se

Brist på intensivvårdsläkare hotar!

II I en analys av befolknings- och åldersutveckling, sjukvårdsbehov samt tillgång till intensivvårds- och lungläkare har man skattat nuvarande och framtida behov av dessa specialister i USA. Mer än hälften (56 procent) av intensivvårdsdagarna och 67 procent av vård dagar för lungmedicinpatienter belades av patienter äldre än 65 år. Under 1997 hade bara ca 37 procent av alla intensivvårdspatienter tillgång till intensivvårdsläkare, varav deras tid på IVA endast var ca 25 procent.

Från och med år 2007 kommer behovet av intensivvårds- och lungläkare att öka medan tillgången på dessa specialister är konstant. Således förutspås en intensivvårdsläkarbrist på 22 procent år 2020, respektive 35 procent år 2030 och

för lungmedicinare på 35 (2020) respektive 46 procent (2030). Bristen på intensivvårdsläkare förväntas bli mer uttalad om intensivvårdsläkare tar ännu större del i vården av intensivvårdspatienter än idag.

Dessa siffror kan inte utan vidare extrapoleras till svenska förhållanden som har ett annat sjukvårdssystem, en annan organisation och läkarbemanning av intensivvården. Artikeln manar dock till eftertanke då vi själva står inför en liknande ökning av äldre patienter och förutspådd specialistbrist inom många specialiteter.

Att en utökad rekrytering av intensivvårdsläkare behövs är uppenbar. Glädjande är då den samnordiska intensivvårdsutbildningen som pågår sedan

1998 (Lindahl S. *Acta Anaesthesiol Scand* 2000; 44: 1035-7). Denna är ett gott exempel på hur specialistföreningen insett behovet och försökt värna om en utökad kvantitet av och kvalitet hos framtidens intensivvårdsläkare i landet.

Hans Blomqvist

Hans.Blomqvist@stgoran.se

Angus D et al. Caring for the critically ill patient. Current and projected workforce requirements for care of the critically ill and patients with pulmonary disease: can we meet the requirements of an aging population?

JAMA 2000; 284: 2762-70

Stelt kärlträd i barnåren bakom samband mellan låg födelsevikt och risk för hjärt-kärlsjukdom

Svensk frontlinjeforskning

Helena Martin, Jie Hu, Gerhard Gennser, Mikael Norman. Impaired endothelial function and increased carotid stiffness in 9-year-old children with low birth-weight.

Circulation 2000; 102: 2739-44

II Ett stort antal populationsstudier har det senaste decenniet påvisat samband mellan låg födelsevikt och ökad dödlighet i koronarkärlsjukdom och stroke. De bakomliggande mekanismerna är ofullständigt kända.

I den aktuella undersökningen testades hypotesen att låg födelsevikt är förknippad med förändrade kärlfunktioner långt innan strukturella, aterosklerotiska förändringar kan påvisas. Kärlträdets dynamiska egenskaper studerades hos 44 friska skolbarn (23 flickor) i åldrarna 7–11 år, varav hälften hade varit lågviktiga (genomsnittsvikt 2,2 kg) vid födelsen. Barnens föräldrar var alla friska icke-rökare, index-graviditeten var i samtliga fall normal och inget barn var för tidigt fött.

Oberoende av förekomst av ärftlighet för hjärt-kärlsjukdom visade studien att barn med låg födelsevikt redan i skolåldern hade ett statistiskt kärlträd kännetecknat av endotel dysfunktion och oelastiska

artärer. Påtagligt stela halspulsådor sågs bland barn som fötts lågviktiga och magra, vilket skulle kunna förklara varför individer med disproportionell fostertillväxt intar en särställning med avseende på framtida risk, särskilt vad gäller stroke.

Ett statistiskt kärlträd redan i barnåren, som uttryck för en anläggningsrubbnings och/eller accelererat åldrande av blodkärnen, kan vara en viktig länk i förståelsen av kedjan mellan låg födelsevikt och ökad dödlighet i hjärt-kärlsjukdom. Denna nya kunskap har implikationer för livsstil och hälsorisker för såväl barn som vuxna.

Mikael Norman

mikael.norman@ks.se